

De Belgische
wijnbouw
in cijfers

De opdracht van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie bestaat erin om de voorwaarden te scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België. In het kader van die opdracht publiceert de Algemene Directie Economische Inspectie deze brochure over de Belgische wijnbouwsector.

Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Algemene Directie Economische Inspectie
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnr.: 0314.595.348
<https://economie.fgov.be>

tel. 0800 120 33

 facebook.com/SPFEco

 [@SPFEconomie](https://twitter.com/SPFEconomie)

 youtube.com/user/SPFEconomie

 linkedin.com/company/fod-economie

Verantwoordelijke uitgever: Wim Van Poucke
Koning Albert II-laan 16
1000 Brussel

Internetversie

148-18

De Belgische wijnbouw in cijfers

Oogst- en erkenningsjaar
2017

Inhoud

Inleiding	7
1. Areaal en productie	8
1.1. De Belgische wijnbouw van 2006 tot 2017.....	8
1.2. Belgische productie in 2017: verdeling per kleur en type.....	9
1.3. Productieverdeling per gewest	10
1.4. Verdeling per provincie.....	12
1.5. Areaal in 2017 in België	13
1.6. Productie in 2017 in België.....	14
1.7. Populairste wijndruivenrassen, in hectare.....	15
1.8. Populairste wijndruivenrassen qua opbrengst in liter.....	18
1.9. Volledige lijst van in België aangeplante wijndruivenrassen.....	20
1.10. Verdeling van de wijndomeinen per oppervlakte voor België.....	22
1.11. Verdeling van de wijndomeinen per opbrengst voor België.....	23
2. Kwaliteitsgarantie: de beschermde benamingen	24
2.1. Erkenningen.....	25
2.2. Verdeling over de twee gewesten per beschermde benaming	28
2.3. Erkende wijnen per oogstjaar in 2017.....	30
2.4. In 2017 erkende wijnen per type	31
Nawoord	34

Lijst van grafieken

Grafiek 01. Wijnproductie en -areaal van 2006 tot 2017.....	8
Grafiek 02. Totale wijnproductie in België per kleur en type in 2017.....	9
Grafiek 03. Totale wijnproductie in Vlaanderen per kleur en type in 2017.....	10
Grafiek 04. Totale wijnproductie in Wallonië per kleur en type in 2017.....	11
Grafiek 05. Verdeling van de productie per provincie.....	12
Grafiek 06. Totale oppervlakte van wijngaarden in Vlaanderen en Wallonië per provincie.....	13
Grafiek 07. Productie in Vlaanderen en Wallonië per provincie.....	14
Grafiek 08. Populairste wijndruivenrassen in België.....	15
Grafiek 09. Populairste wijndruivenrassen in Vlaanderen.....	16
Grafiek 10. Populairste wijndruivenrassen in Wallonië.....	17
Grafiek 12. Populairste wijndruivenrassen in Vlaanderen.....	18
Grafiek 11. Populairste wijndruivenrassen in België.....	18
Grafiek 13. Populairste wijndruivenrassen in Wallonië.....	19
Grafiek 14. Aantal wijndomeinen per grootte in België.....	22
Grafiek 15. Aantal wijndomeinen, opgedeeld per liter product.....	23
Grafiek 16. Beschermden benamingen: erkende hoeveelheden in Vlaanderen.....	28
Grafiek 17. Beschermden benamingen: erkende hoeveelheden in Wallonië.....	29
Grafiek 18. In 2017 erkende wijnen per kleur en type voor Vlaanderen.....	31
Grafiek 19. In 2017 erkende wijnen per kleur en type voor Wallonië.....	32
Grafiek 20. In 2017 erkende wijnen per kleur en type voor België.....	33

Lijst van tabellen

Tabel 1. Areaal per wijndruivenras in België.....	20
Tabel 2. Erkenningen per wijndruivenras.....	26
Tabel 3. In 2017 erkende wijnen per oogstjaar.....	30

Inleiding

De Economische Inspectie ziet toe op de correcte toepassing van de Europese regels inzake de productie van en handel in wijn, neemt deel aan de Vlaamse en Waalse erkenningscommissies die instaan voor de toekenning van de beschermde benamingen en houdt toezicht op een aantal wijnwedstrijden.

In die functies verzamelt zij, met de hulp van de Universiteit Hasselt, sinds een aantal jaren de gegevens van het areaal en de geproduceerde en als beschermde benaming erkende hoeveelheden wijn van de Belgische wijnbouw.

Jaarlijks wordt na de oogst aan de wijnbouwers de vraag gericht om een formulier “oogstaangifte” ingevuld terug te sturen. De in te vullen velden op dat formulier zijn de aan-geplante oppervlakte per wijndruivenras, de in het volgende jaar geplande aanplant, de initiële productie per wijndruivenras met, voor zover reeds gekend, de opgave van de uiteindelijke bestemming (al of niet mousserend) en de elders aangekochte hoeveelheden wijn, druiven of druivenmost.

Voor de gegevens over de erkenningen als beschermde benaming wordt beroep gedaan op de formulieren die hiertoe aan de betrokken regionale overheden door de aanvrager moeten worden overgemaakt.

Sinds de oogstaangifte 2017 werd voor de verwerking van die gegevens een toepassing gecreëerd die toelaat om daarop relatief eenvoudig verschillende filters toe te passen.

Omdat het onmogelijk bleek om de gegevens van vorige jaren in de database te integreren, heeft deze brochure dus, op één grafiek na, enkel betrekking op de toestand in 2017.

De opzet van deze brochure is om gedetailleerde gegevens te verstrekken over o.a.

- grootte en plaats van aanplant (gewest, provincie) van de verschillende wijndruivenrassen en hun aandeel in de totale productie;
- de omvang en verdeling per regio (gewest, provincie) van de productie;
- de hoeveelheden waarvoor een beschermde benaming werd aangevraagd en verkregen, met verdeling per wijndruivenras (eventueel assemblage) en productiejaar;
- enz.

In de komende jaren bestaat de mogelijkheid om vergelijkende tabellen over verschillende jaren heen op te stellen.

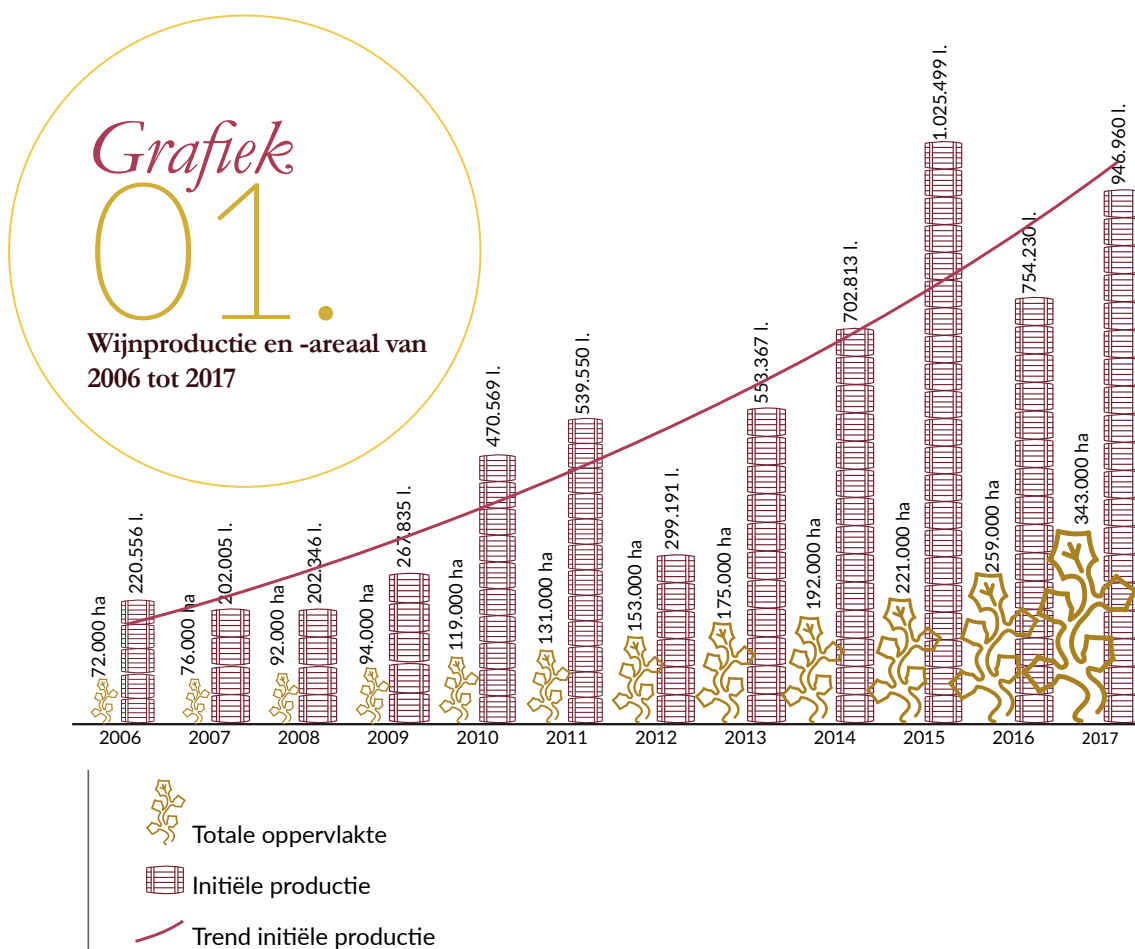
1. Areaal en productie

1.1. De Belgische wijnbouw van 2006 tot 2017

Uit grafiek 1 blijkt dat de Belgische wijnbouw de laatste 10 jaar een forse groei kende. De vervijfvoudiging van het areaal en de productie bewijst dat de Belgische wijnbouwer gelooft in een mooie toekomst voor de sector.

De verwachtingen zijn dat die groei zich ook de komende jaren voortzet.

Op basis van de door de wijnbouwers verstrekte prognoses zou de groei van de aangeplante oppervlakte in 2018 opnieuw 10 % bedragen.

Bron: FOD Economie.

1.2. Belgische productie in 2017: verdeling per kleur en type

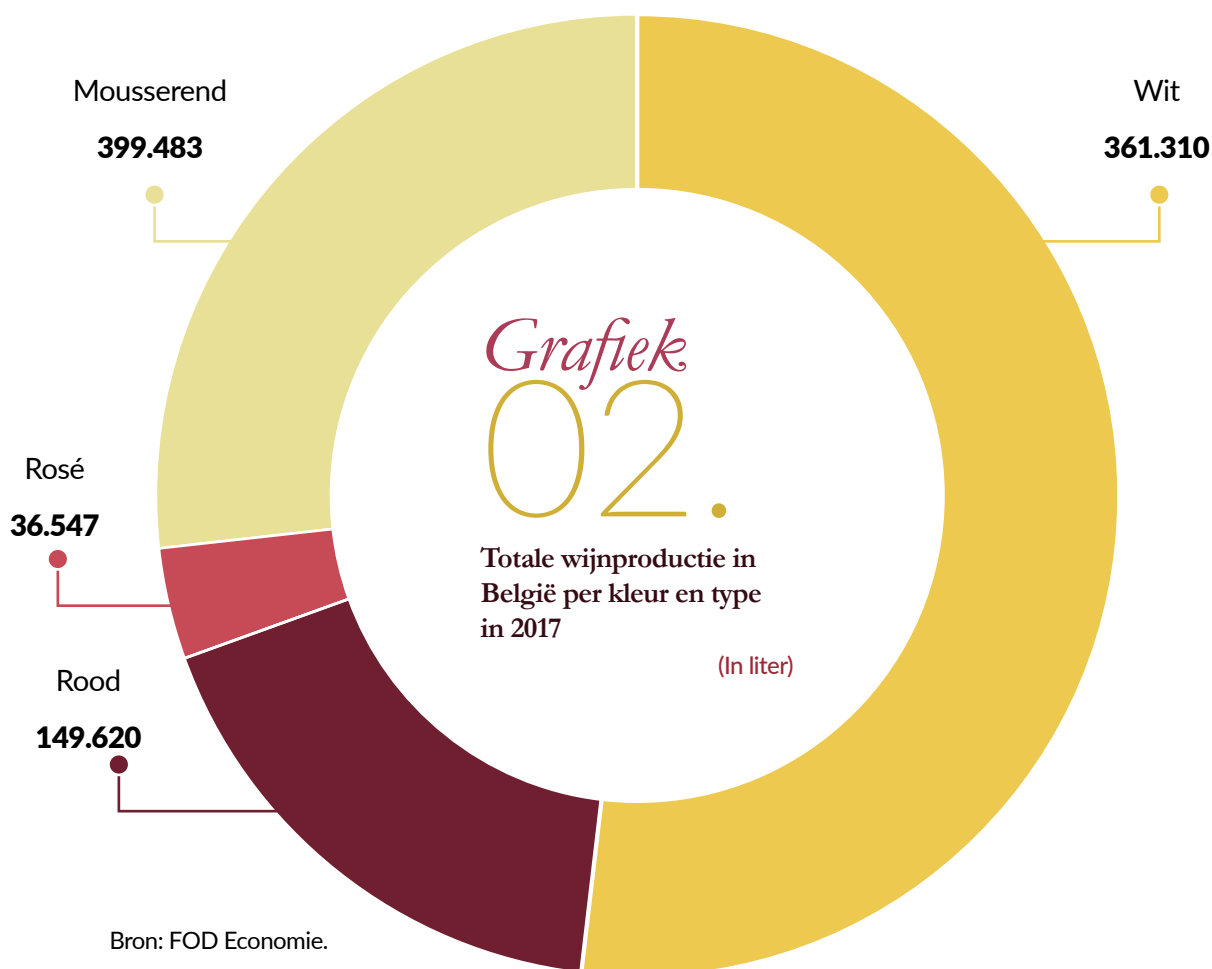
Ondanks het vriesweer in april, dat voor een aantal wijnbouwers een serieuze mindere opbrengst betekende, stellen we toch een productiegroei vast van meer dan 25% ten opzichte van 2016. De totale productie bedroeg aldus 946.960 liter in 2017.

Die groei is grotendeels toe te schrijven aan de belangrijke uitbreiding van het aangeplante areaal tijdens de laatste jaren.

In 2016 waren de omstandigheden evenmin ideaal. Ter vergelijking, in 2015, een jaar waar 'alles meezat', bedroeg de oogst meer dan 1 miljoen liter.

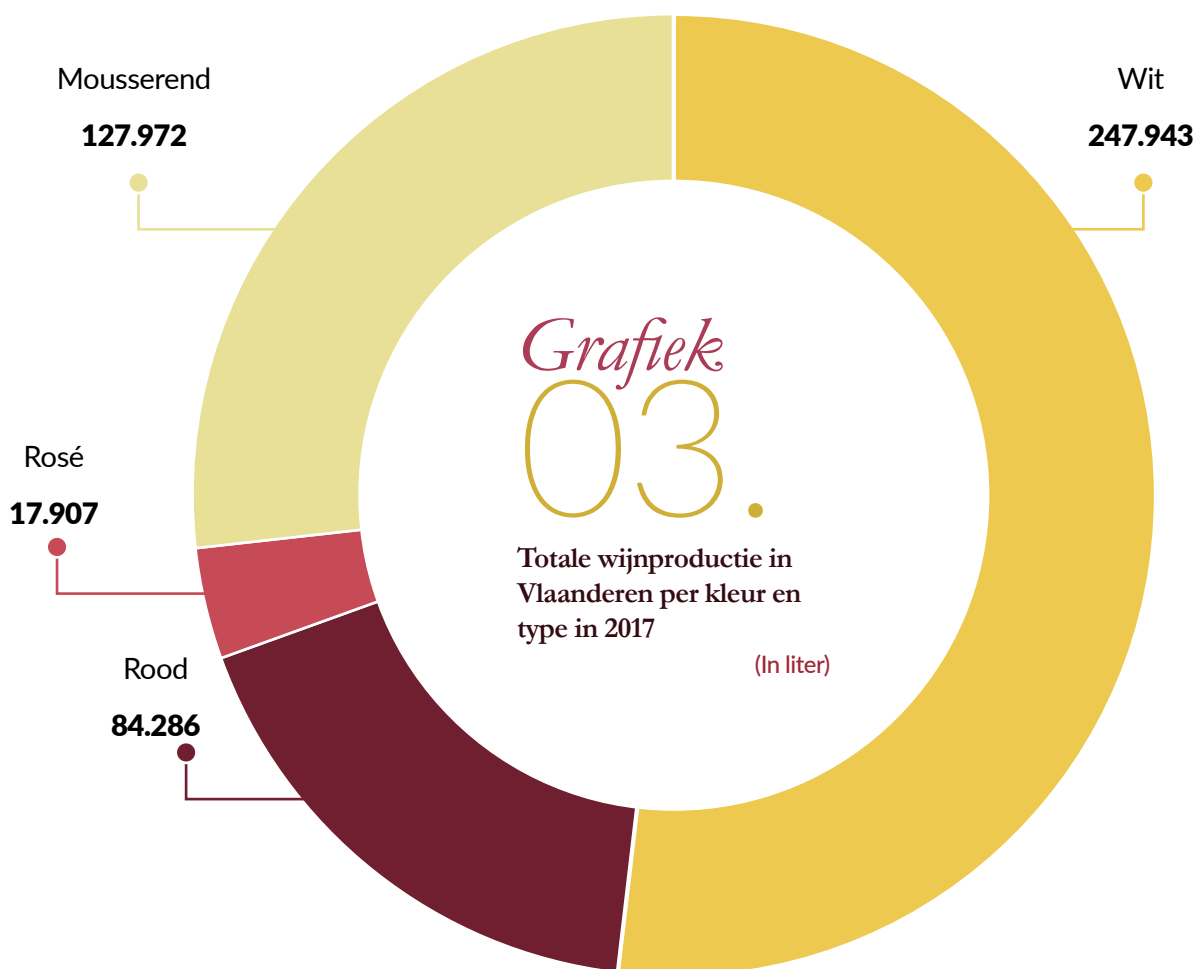
Grafiek 2 geeft de Belgische productie weer, onderverdeeld per kleur (rood, wit en rosé) en al of niet mousserend.

Hierbij moet worden opgemerkt dat het onderscheid tussen al of niet mousserende wijn gebaseerd is op de intentieverklaring van de wijnbouwers zoals opgegeven in hun oogstaangifte en niet op de effectieve productie.

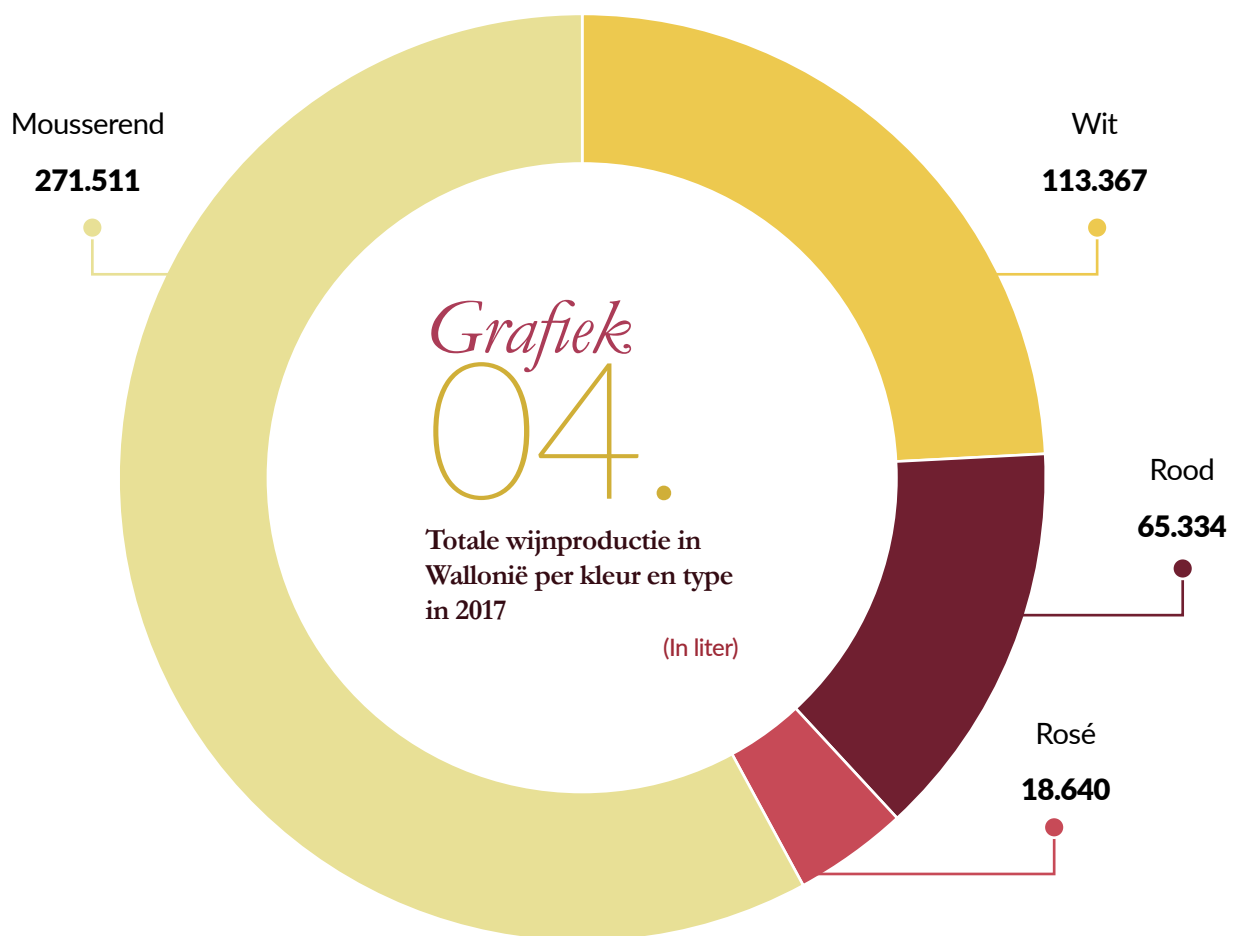

1.3. Productieverdeling per gewest

De ondervdeling over de 2 gewesten is weergegeven in de grafieken 3 en 4.

Bron: FOD Economie.

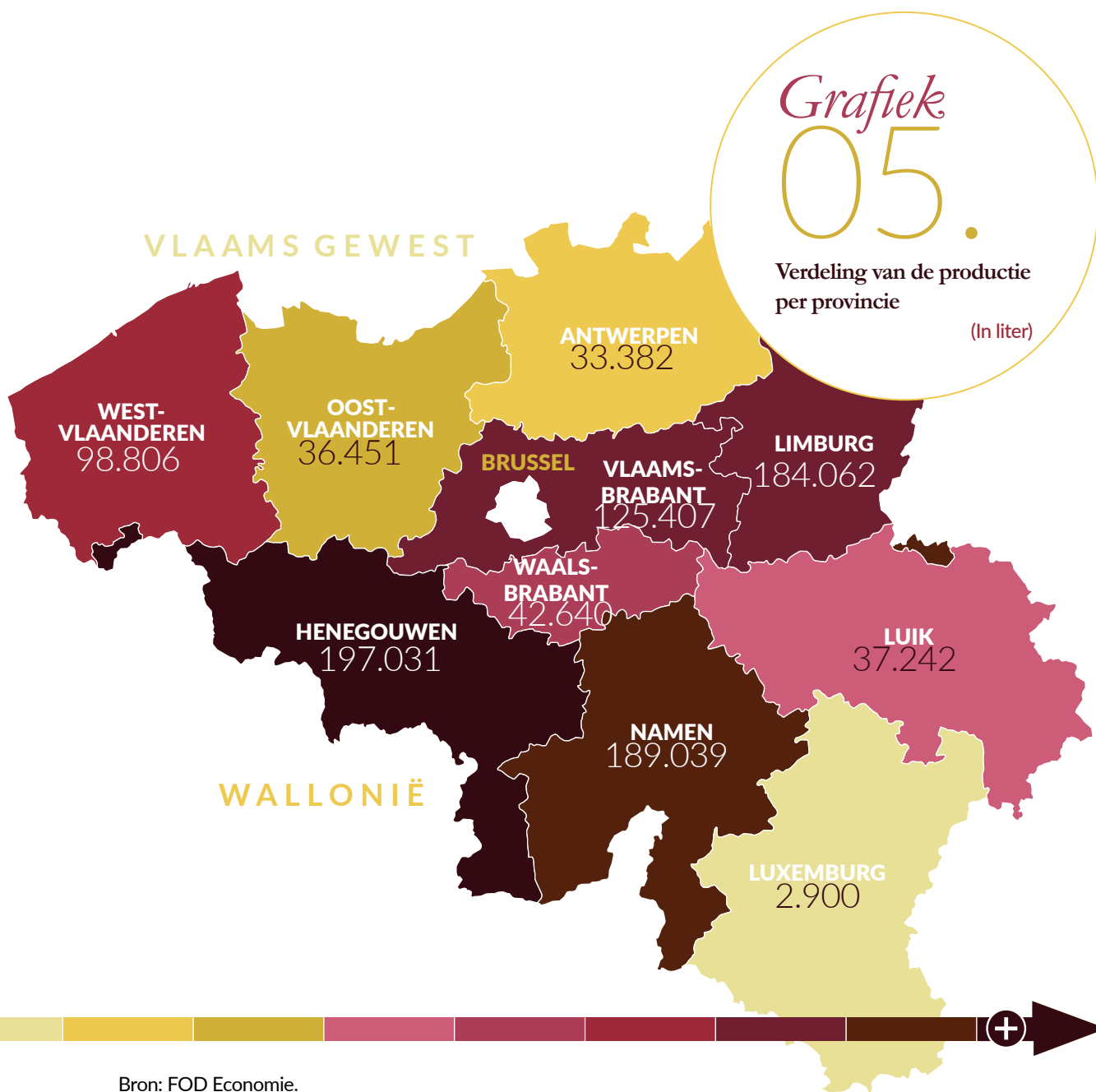
Bron: FOD Economie.

Het meest in het oog springend in de grafieken is dat “wit” in Vlaanderen en “mousse-
rend” in Wallonië telkens meer dan de helft van de productie uitmaakt.

1.4. Verdeling per provincie

Limburg en Vlaams-Brabant in Vlaanderen en Namen en Henegouwen in Wallonië zijn de belangrijkste wijn producerende provincies van het land.

Die 4 provincies nemen driekwart van de nationale productie voor hun rekening.

1.5. Areaal in 2017 in België

Totale oppervlakte in België: **347,87 ha**

In Wallonië: **130,52 ha**

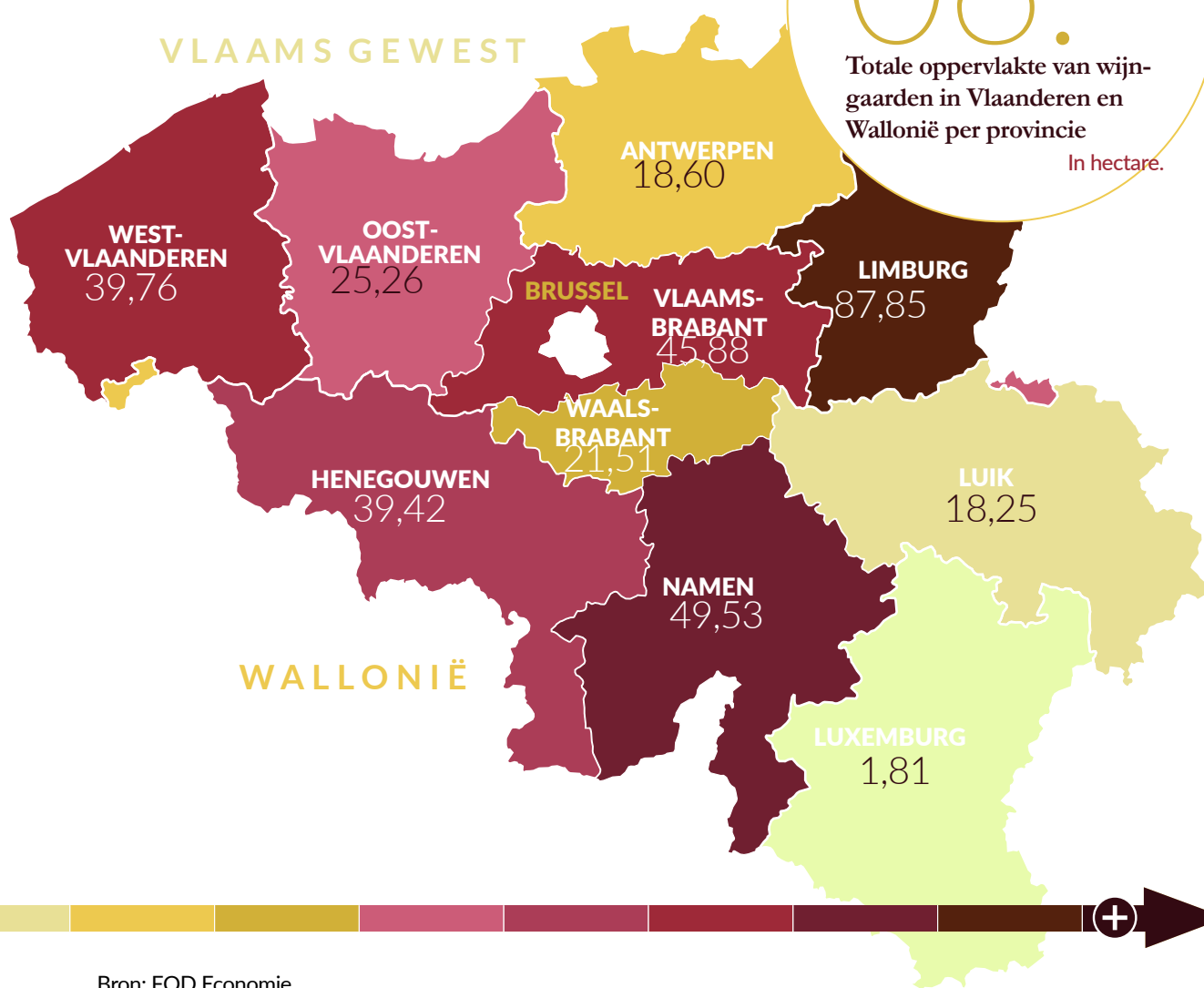
In Vlaanderen: **217,35 ha**

Grafiek

06.

Totale oppervlakte van wijngaarden in Vlaanderen en Wallonië per provincie

In hectare.

13

Bron: FOD Economie.

1.6. Productie in 2017 in België

Productie

In Wallonië: **468.852 liter**

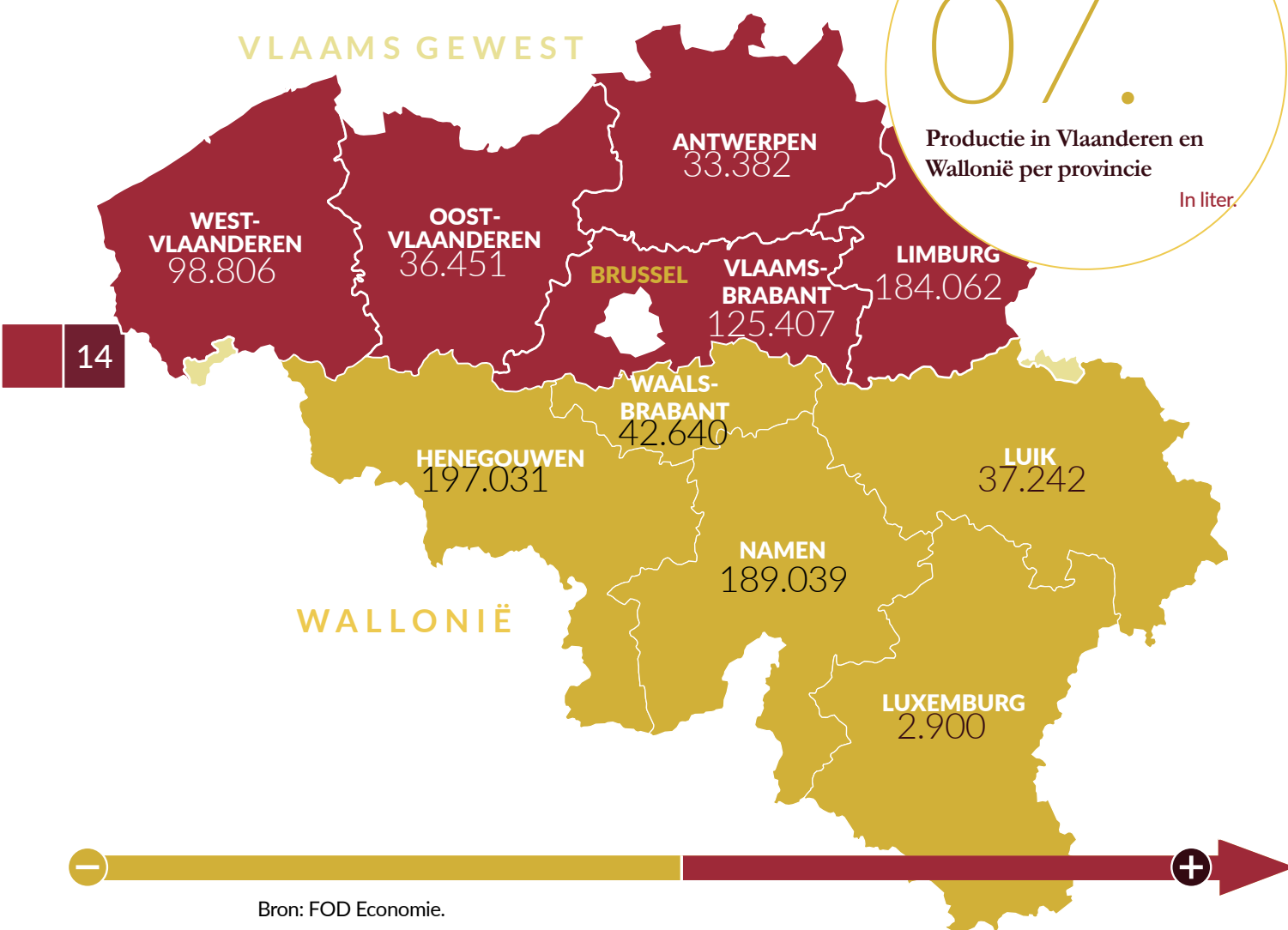
In Vlaanderen: **478.108 liter**

Grafiek

07.

Productie in Vlaanderen en Wallonië per provincie

In liter.

14

Bron: FOD Economie.

In Vlaanderen staat dus 62,5 % van het areaal terwijl qua opbrengst Vlaanderen 50,5 % voor zijn rekening neemt.

Mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat het aandeel mousserende wijn in Wallonië (58 %) beduidend hoger ligt dan in Vlaanderen (27 %) waarbij een hogere gemiddelde opbrengst per hectare minder invloed heeft op de kwaliteit van mousserende wijn.

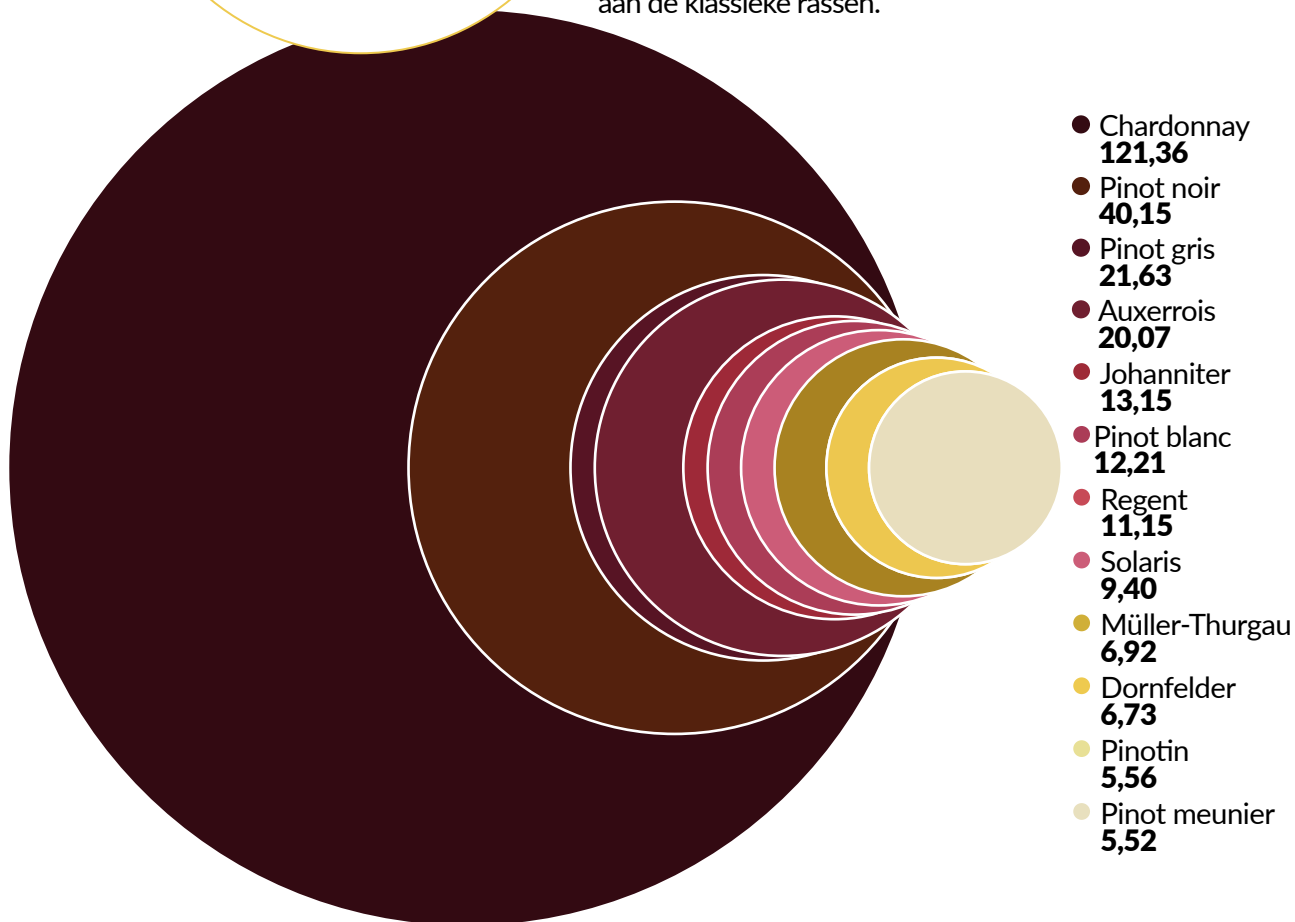
1.7. Populairste wijndruivenrassen, in hectare

Het is duidelijk dat de klassieke wijndruivenrassen het leeuwendeel uitmaken van het Belgische druivenareaal. Toch is het opvallend dat 4 wijndruivenrassen in de top 12 zogenaamde resistente rassen zijn (Johanniter, Regent, Solaris en Pinotin).

Een onderverdeling over de 2 gewesten maakt bovendien duidelijk dat boven en onder de taalgrens de houding tegenover de “resistente druivenrassen” enigszins verschillend is:

De toekomst zal uitwijzen of de Belgische wijnbouwer het aandeel van de “resistente druivenrassen” verder zal uitbreiden of zal vasthouden aan de klassieke rassen.

Grafiek 09.

Populairste wijndruivenras-
sen in Vlaanderen

In hectare.

16

- Chardonnay
74,05
- Pinot noir
26,24
- Pinot gris
18,28
- Auxerrois
15,40
- Pinot blanc
10,07
- Regent
5,59
- Johanniter
5,28
- Müller-Thurgau
5,16
- Riesling
4,97
- Kerner
4,06
- Dornfelder
3,99
- Pinot meunier
3,42

Bron: FOD Economie.

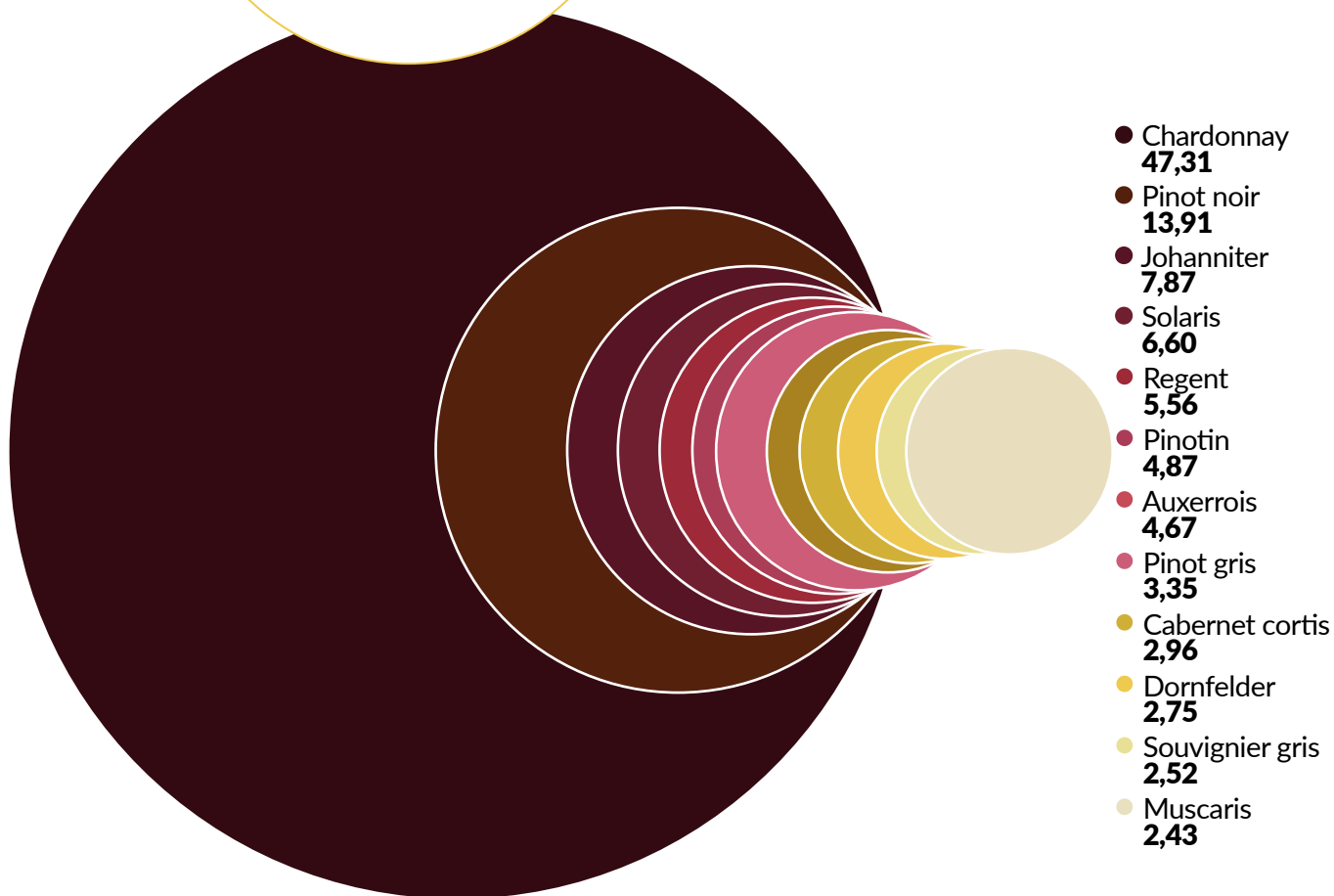

Grafiek

10.

Populairste wijndruivenras-
sen in Wallonië

In hectare.

17

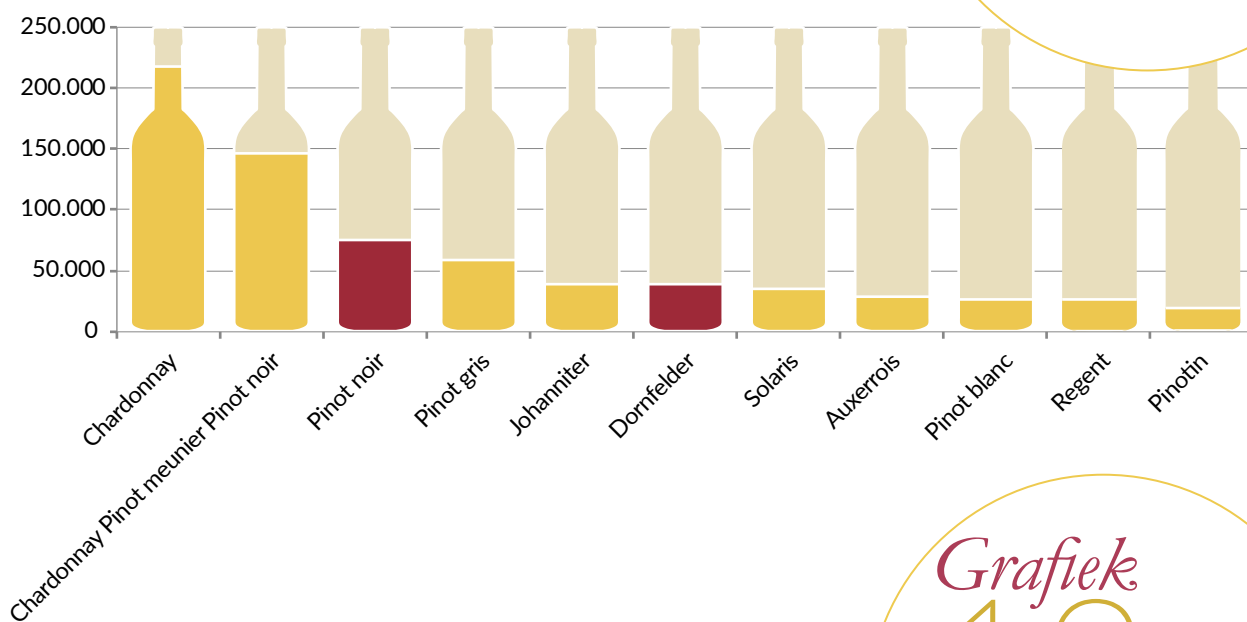

Bron: FOD Economie.

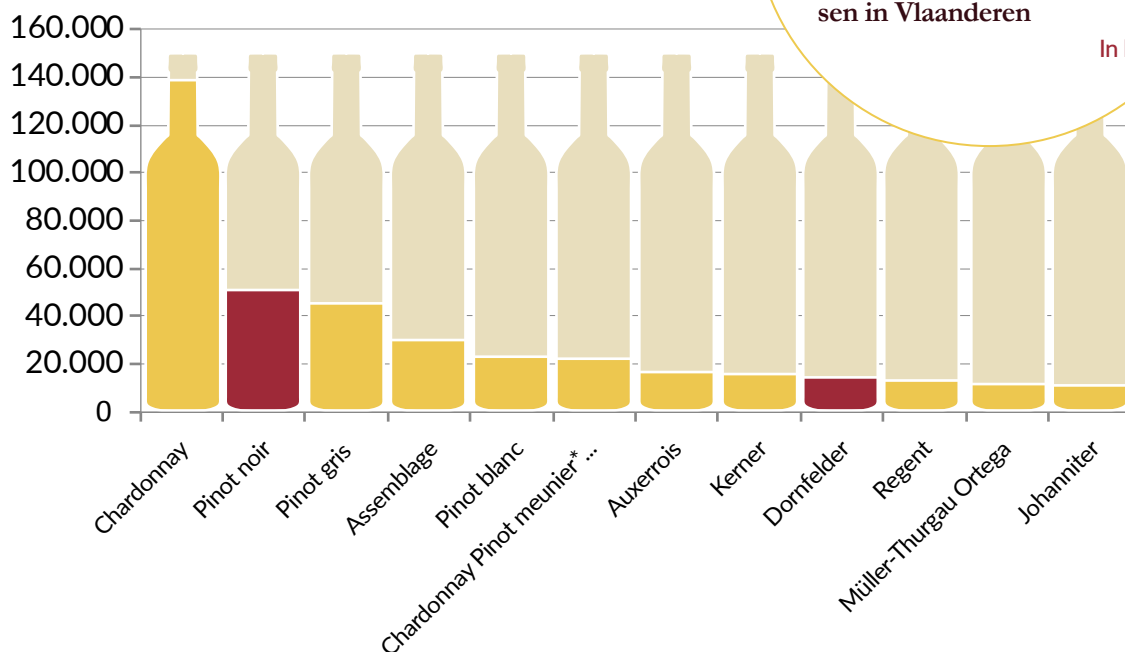
Terwijl in de top 12 van Vlaanderen 2 “resistente wijndruivenrassen” voorkomen zijn er dat in de top 12 van Wallonië 7.

1.8. Populairste wijndruivenrassen qua opbrengst in liter

Grafiek 11.
Populairste wijndruivenrassen in België
In liter.

Grafiek 12.
Populairste wijndruivenrassen in Vlaanderen
In liter.

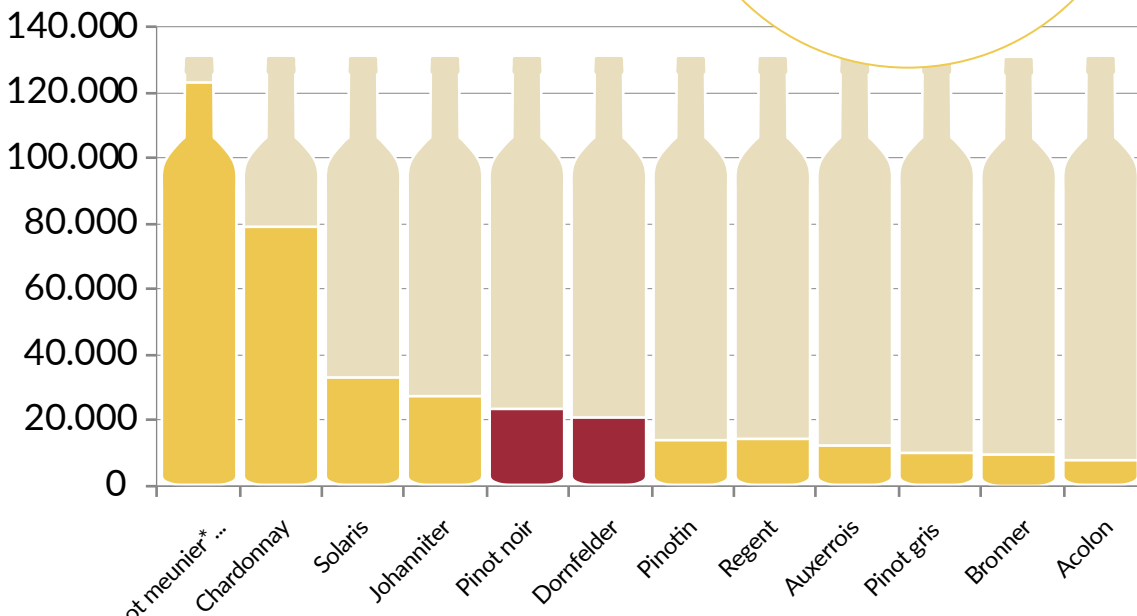
Bron: FOD Economie.

* Chardonnay Pinot meunier Pinot noir.

Grafiek 13.

Populairste wijndruivenrassen in Wallonië

In liter.

Bron: FOD Economie.

* Chardonnay Pinot meunier Pinot noir.

1.9. Volledige lijst van in België aangeplante wijndruivenrassen

Het aantal in België aangeplante wijndruivenrassen bedraagt meer dan 85.

Tabel 1. Areaal per wijndruivenras in België

In hectare.

<i>Wijndruivenras</i>	<i>Oppervlakte</i>	<i>Wijndruivenras</i>	<i>Oppervlakte</i>
Chardonnay	121,36	Lemberger	0,72
Pinot noir	40,15	Ortega	0,69
Pinot gris	21,63	Merzling	0,57
Auxerrois	20,07	Sauvignon gris	0,54
Johanniter	13,15	Sauvignon blanc	0,48
Pinot blanc	12,21	Alvarinho	0,46
Regent	11,15	Muscat	0,45
Solaris	9,4	Cabertin	0,4
Müller-Thurgau	6,92	VB-91-26-29 PIWI	0,36
Dornfelder	6,73	Cabernet sauvignon	0,36
Pinotin	5,56	Schönburger	0,29
Pinot meunier	5,52	Roland	0,27
Cabernet cortis	5,4	Reichensteiner	0,25
Riesling	5	Pinot noir précoce	0,2
Cabernet dorsa	4,73	Reberger	0,19
Rondo	4,14	Würzer	0,18
Kerner	4,06	VB 32-7 PIWI	0,18
Souignier gris	3,95	CAL 6-04-PIWI	0,18
Muscaris	3,86	Rinot	0,17
Acolon	3,37	Neûr péry	0,15
Bronner	2,95	Blanc péry	0,15
Cabernet noir	1,74	Monarch	0,15
Phoenix	1,7	Marechal foch	0,14
Gamaret	1,67	Sylvaner	0,14
Cabernet jura	1,65	Riesel	0,13
Muscat bleu	1,51	Chenestre	0,12

<i>Wijndruivenras</i>	<i>Oppervlakte</i>	<i>Wijndruivenras</i>	<i>Oppervlakte</i>
Cabernet blanc	1,48	Petit meslier	0,12
Cabaret noir	1,46	Seyval blanc	0,11
Cabernet cantor	1,41	Onbekend	0,11
Gamay	1,35	Syrah	0,1
Merlot	1,31	Wixhou	0,1
Siegerrebe	1,11	Calandro	0,1
Sirius	1,1	Viognier	0,08
Cabernet dorio	1,07	Kernling	0,07
Helios	1,05	Garanoir	0,07
Bianca	1,03	Brachetto	0,06
Zweigelt	1	Busuioaca	0,06
Bacchus	0,92	Cabernet franc	0,05
Gewürztraminer	0,91	Saint laurent	0,03
Leon millot	0,86	Cabernet cubin	0,03
Grüner veltliner	0,86	Cabernet mitos	0,03
Tempranillo	0,83	Dakapo	0,02
Chenin	0,76	Nebbiolo	0,01
Optima	0,74		

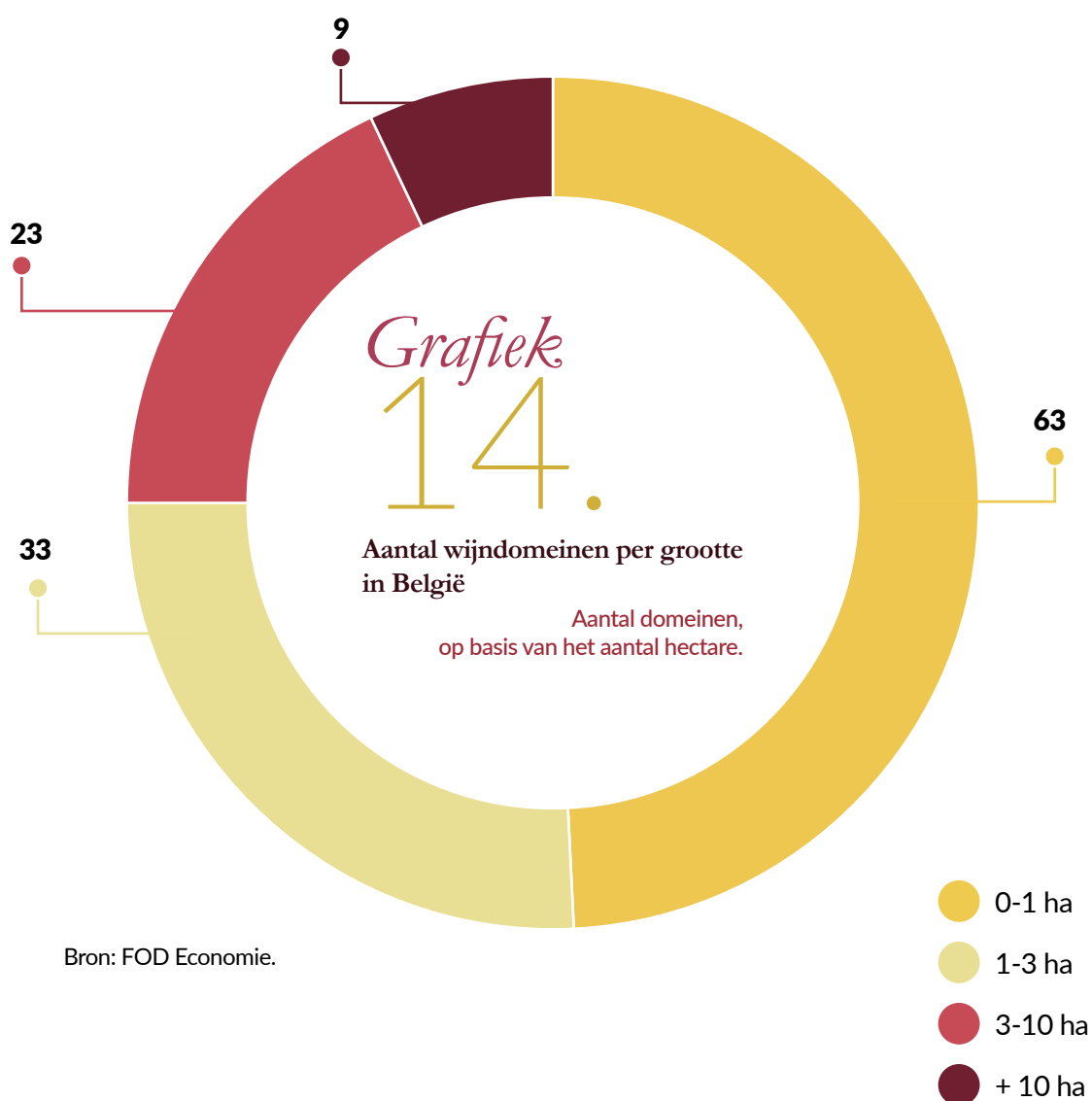
Bron: FOD Economie.

1.10. Verdeling van de wijndomeinen per oppervlakte voor België

De helft van de Belgische wijndomeinen, geregistreerd in de database van Economische Zaken, heeft een beplant areaal van minder dan 1 hectare.

De gemiddelde beplante oppervlakte voor die groep is 0,41 hectare.

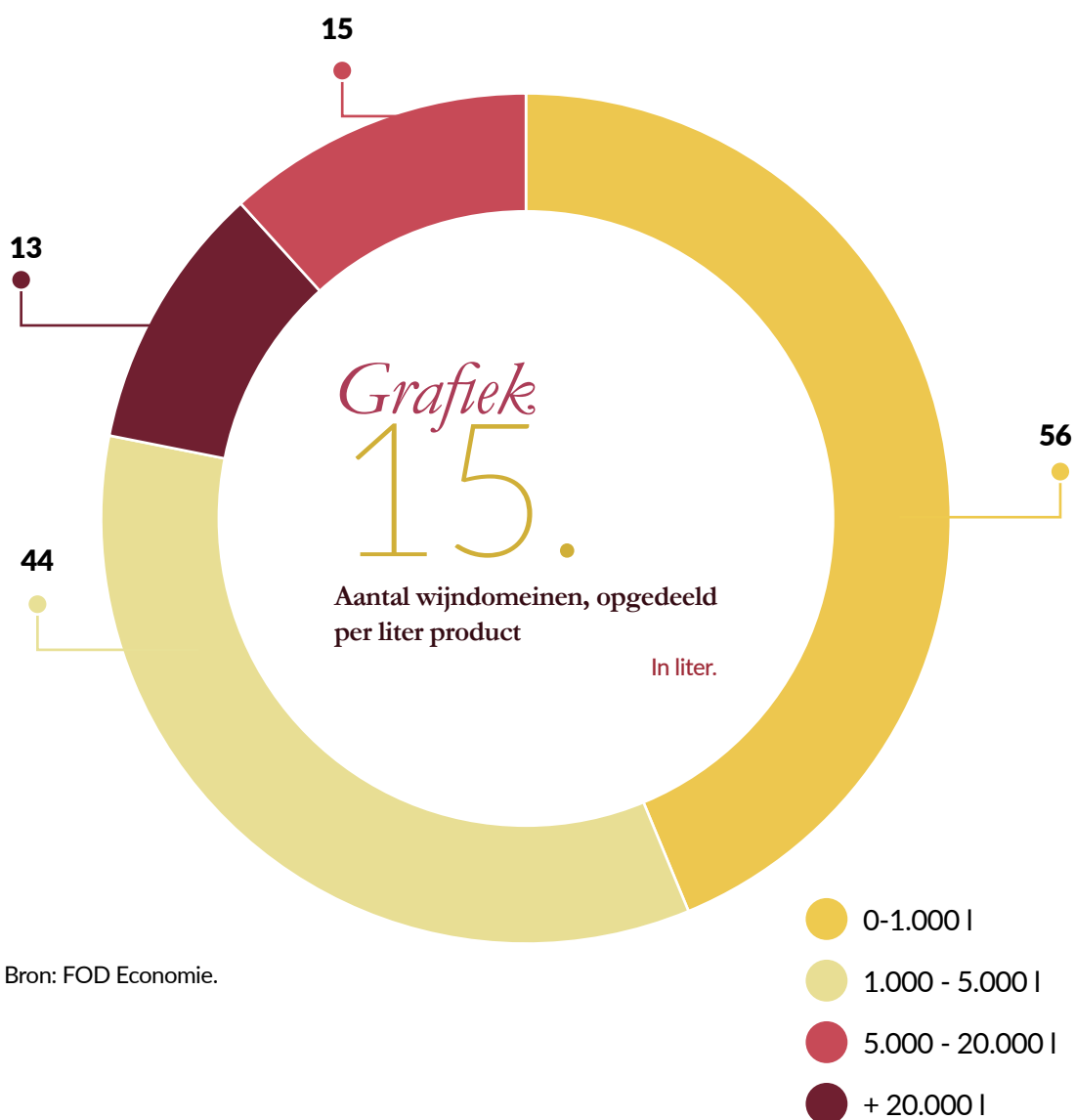
De gemiddelde beplante oppervlakte voor de groep van 10 ha en meer is 15 hectare..

1.11. Verdeling van de wijndomeinen per opbrengst voor België

De gemiddelde oogst van de grootste wijnbouwbedrijven (+20.000 liter) bedraagt 46.000 liter.

De berekening van de gemiddelde opbrengst per hectare in België (946.960 liter/347,87 ha = 27 l/ha) is voorlopig weinig significant, gelet op het belangrijke aandeel van jonge aanplant.

Bron: FOD Economie.

2. Kwaliteitsgarantie: de beschermde benamingen

Ondanks de te verwachten stijging van het areaal en de productie in de komende jaren zal Belgische wijn steeds een nicheproduct blijven voor de Belgische en, waarom niet, voor de internationale consument.

In verhouding tot de wereldproductie van rond de 250 miljoen hectoliter of zelfs de jaarlijkse wijnconsumptie in België van rond de 3 miljoen hectoliter, lijkt een productie van 10.000 hectoliter inderdaad verwaarloosbaar.

Het is dus evident dat de focus in de eerste plaats op kwaliteit moet gericht zijn.

Als basis voor de kwaliteitsgarantie formuleert de Europese wetgever onder meer het volgende: Het concept van kwaliteitswijn in de Gemeenschap is onder meer gebaseerd op de specifieke kenmerken die zijn toe te schrijven aan de geografische oorsprong van de wijn. Dergelijke wijn wordt ten behoeve van de consumenten geïdentificeerd met beschermde oorsprongsbenamingen (BOB) en geografische aanduidingen (BGA).

In principe zijn de eisen gesteld aan wijnen met een BOB hoger dan die aan wijnen met een BGA. Zo zijn zowel de natuurlijke als de menselijk factoren van het geografische gebied bepalend voor de eigenschappen van wijnen met een BOB. Voor wijnen met een BGA volstaat het als de natuurlijke of de menselijke factoren bepalend zijn. De Europese wetgever heeft onder andere opgelegd dat voor BOB-wijnen 100 % van de gebruikte druiven uit het geografische gebied afkomstig moet zijn, voor BGA-wijn volstaat 85 %

Nochtans kan het productdossier, dat de productievoorwaarden en de eigenschappen van het eindproduct samenvat, ook aan BGA-wijnen hogere eisen stellen. Zo moeten de druiven voor wijnen met een BGA (Vlaamse landwijn en Vin de pays des Jardins de Wallonie) voor 100 % afkomstig zijn uit het geografische gebied.

In België werden tot op heden 10 beschermde benamingen erkend: 8 BOB's (beschermde oorsprongsbenaming) en 2 BGA's (beschermde geografische aanduidingen):

- BOB Hagelandse wijn
- BOB Haspengouwse wijn
- BOB Heuvellandse wijn
- BOB Maasvallei Limburg (en vigueur depuis le 10 janvier 2018, donc aucun agrément en 2017)
- BOB Vlaamse Mousseerende Kwaliteitswijn
- BOB Côtes de Sambre et Meuse
- BOB Crémant de Wallonie
- BOB Vin mousseux de qualité de Wallonie
- BGA Vlaamse landwijn
- BGA Vin de pays des Jardins de Wallonie

Enkel de BOB's voor niet-mousseerende wijnen hebben betrekking op een beperkt omljnd geografisch gebied. De BOB's voor mousseerende wijnen en de BGA's voor niet-mousseerende wijnen hebben telkens betrekking op het volledige gewest.

Meer bijzonderheden vindt u op de websites van de Vlaamse en de Waalse overheid.

Niet enkel de geografische ligging van een wijndomein bepaalt of de geproduceerde wijnen in aanmerking kunnen komen voor een beschermde benaming, ook het voor de wijn gebruikte druivenras en de met het oog op het vrijwaren van de kwaliteit vastgelegde maximale opbrengst is bepalend. De druivenrassen die toegelaten zijn voor de erkenning als beschermde benaming en de maximale opbrengsten worden in het desbetreffende productdossier opgesomd.

2.1. Erkenningen

Er werd in 2017 in totaal 396.437,25 liter ter erkenning aangeboden aan de Vlaamse en Waalse erkenningscommissies. Hiervan werd uiteindelijk 386.263,25 liter erkend. Dat wil zeggen dat 97,5 % van de aangeboden wijn een erkenning verkreeg.

Van de erkende hoeveelheid had 280.150,25 liter betrekking op monocépagewijnen (wijnen gemaakt van één druivenras) en 106.113 liter op assemblages (wijnen gemaakt van meerdere druivenrassen) (zie tabel 2).

Tabel 2. Erkenningen per wijndruivenras

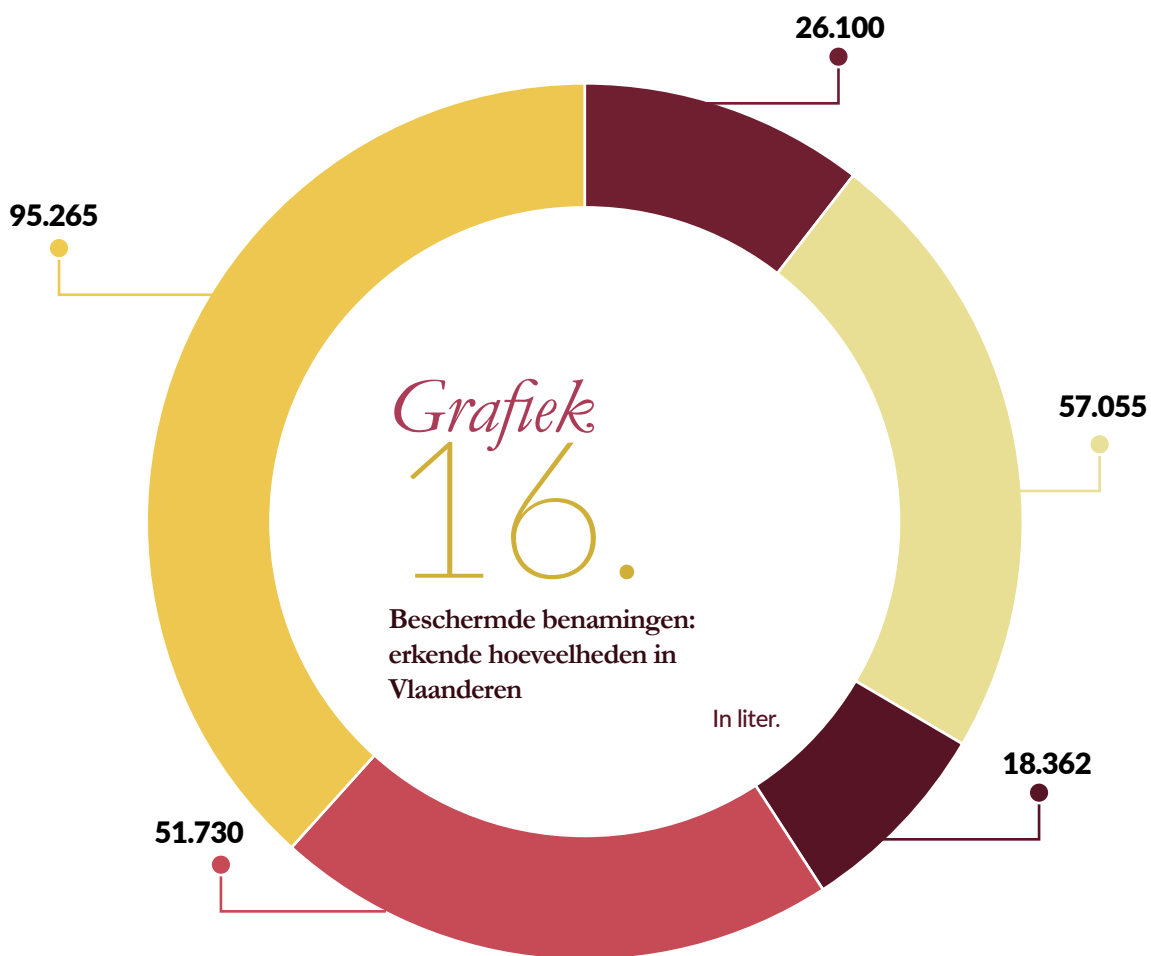
In liter.

<i>Assemblage</i>	<i>Aangevraagd</i>	<i>Erkend</i>
Auxerrois Chardonnay Kerner	21.100	21.100
Auxerrois Chardonnay Pinot gris Sieger	12.397	12.397
Pinot blanc Pinot gris Pinot noir	10.500	10.500
Auxerrois Müller-Thurgau	8.810	8.810
Gamaret Garanoir	8.700	8.700
Chardonnay Pinot noir	7.392	7.392
Regent Rondo	5.500	5.500
Cabernet Blanc Johanniter Pinotin	5.400	5.400
Johanniter Sauvignier gris Solaris	4.344	4.344
Cabertin Pinotin	3.880	3.880
Bronner Cabernet blanc Johanniter Pinotin Solaris	3.850	3.850
Auxerrois Chardonnay Kerner Pinot noir	3.510	3.510
Chardonnay Pinot blanc Pinot gris	2.850	2.850
Auxerrois Chardonnay Pinot gris	2.000	2.000
Bianca Solaris	1.100	1.100
Leon Millot Rondo Regent	1.080	1.080
Auxerrois Chardonnay	800	800
Bacchus Chardonnay Kerner Pinot gris Rivaner Siegerrebe	800	800
Auxerrois Chardonnay Müller-Thurgau Pinot gris	600	600
Chardonnay Pinot gris	600	600
Auxerrois Gewürztraminer Müller-Thurgau Pinot Gris	400	400
Gewürztraminer Muscat Sieger	320	320
Bacchus Chardonnay Kerner Pinot gris Rivaner Siegerrebe	180	180
Dakapo Dornfelder Pinot noir précoce	460	0
Muscaris Sauvignon gris Solaris	914	0
<i>Tussentotaal</i>	107.487	106.113

<i>Monocépage</i>	<i>Aangevraagd</i>	<i>Erkend</i>
Chardonnay	99.718,50	99.718,50
Pinot noir	48.954,75	47.454,75
Pinot gris	25.660	24.465
Dornfelder	17.780	17.400
Regent	18.649	16.399
Pinot blanc	16.220	16.220
Acolon	10.100	10.100
Müller-Thurgau	10.425	9.805
Johanniter	9.228	8.778
Pinotin	4.612	4.612
Cabernet jura	3.750	3.750
Solaris	5.355	3.330
Cabernet dorsa	2.990	2.990
Riesling	2.630	2.630
Cabernet noir	2.600	2.600
Auxerrois	2.580	2.580
Kerner	2.500	2.500
Cabernet cortis	2.180	2.180
Siegerrebe	718	718
Reberger	650	650
Bacchus	560	560
Lemberger	450	450
Ortega	260	260
Calandro	380	0
<i>Tussentotaal</i>	288.950,25	280.150,25
<i>Algemeen totaal</i>	396.437,25	386.263,25

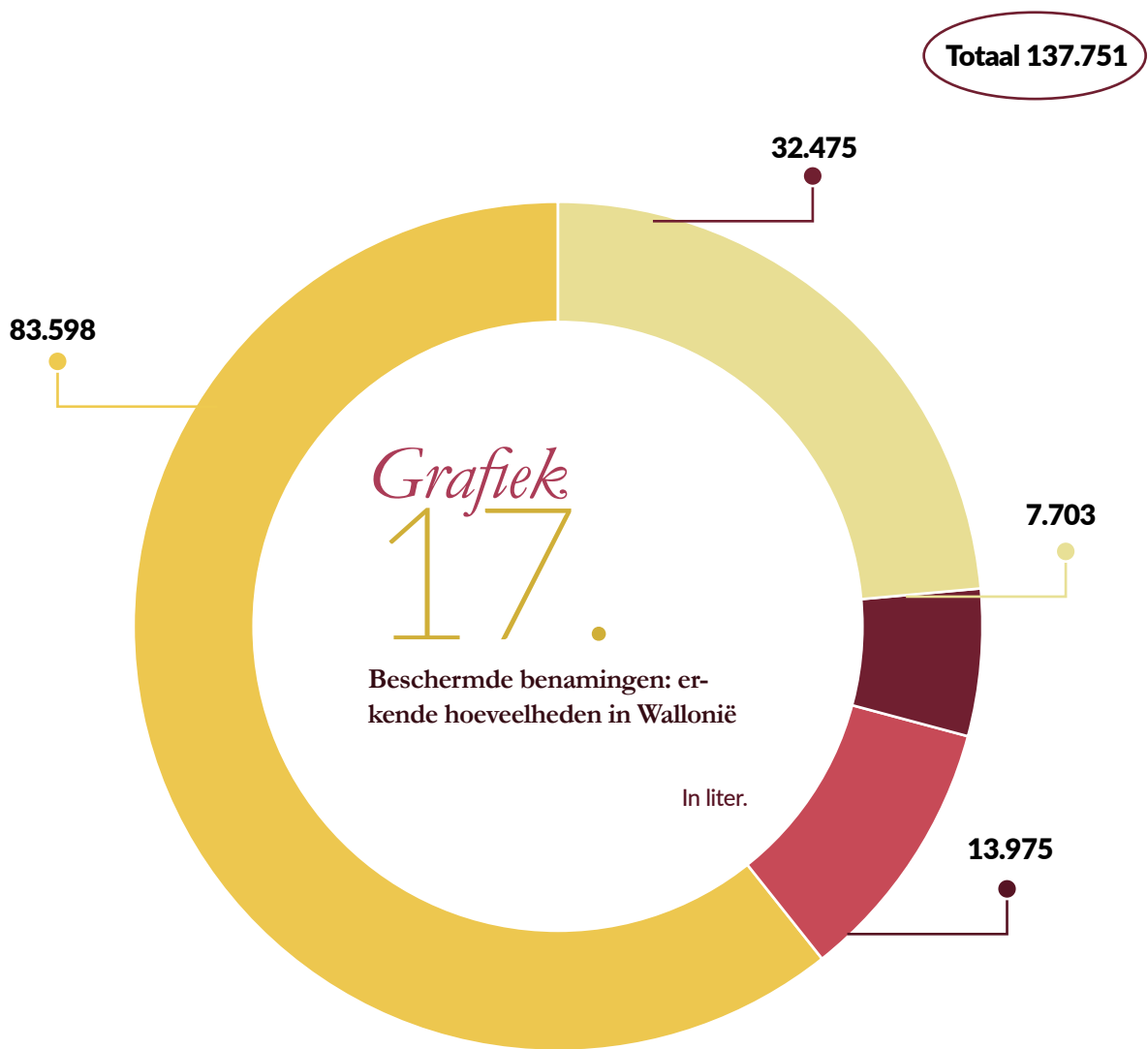
2.2. Verdeling over de twee gewesten per beschermde benaming

Totaal 248.512,25

Bron: FOD Economie.

- Hagelandse BOB
- Haspengouwse BOB
- Heuvellandse BOB
- Vlaamse landwijn BGA
- Vlaamse mousserende BOB

Bron: FOD Economie.

- Côtes de Sambre et Meuse AOP
- Crémant de Wallonie AOP
- Vin des Pays de Wallonie IGP
- Vin mousseux de Qualité de Wallonie AOP

2.3. Erkende wijnen per oogstjaar in 2017

In 2017 werden wijnen erkend die geproduceerd werden in 2013, 2014, 2015 en 2016 (zie tabel 3).

Dat impliceert dat, om een duidelijk beeld te krijgen van de verhouding van wijnen met en zonder beschermde benaming per oogstjaar, men over de gegevens moet beschikken van meerdere opeenvolgende erkenningsjaren. Dat is op dit ogenblik nog niet het geval.

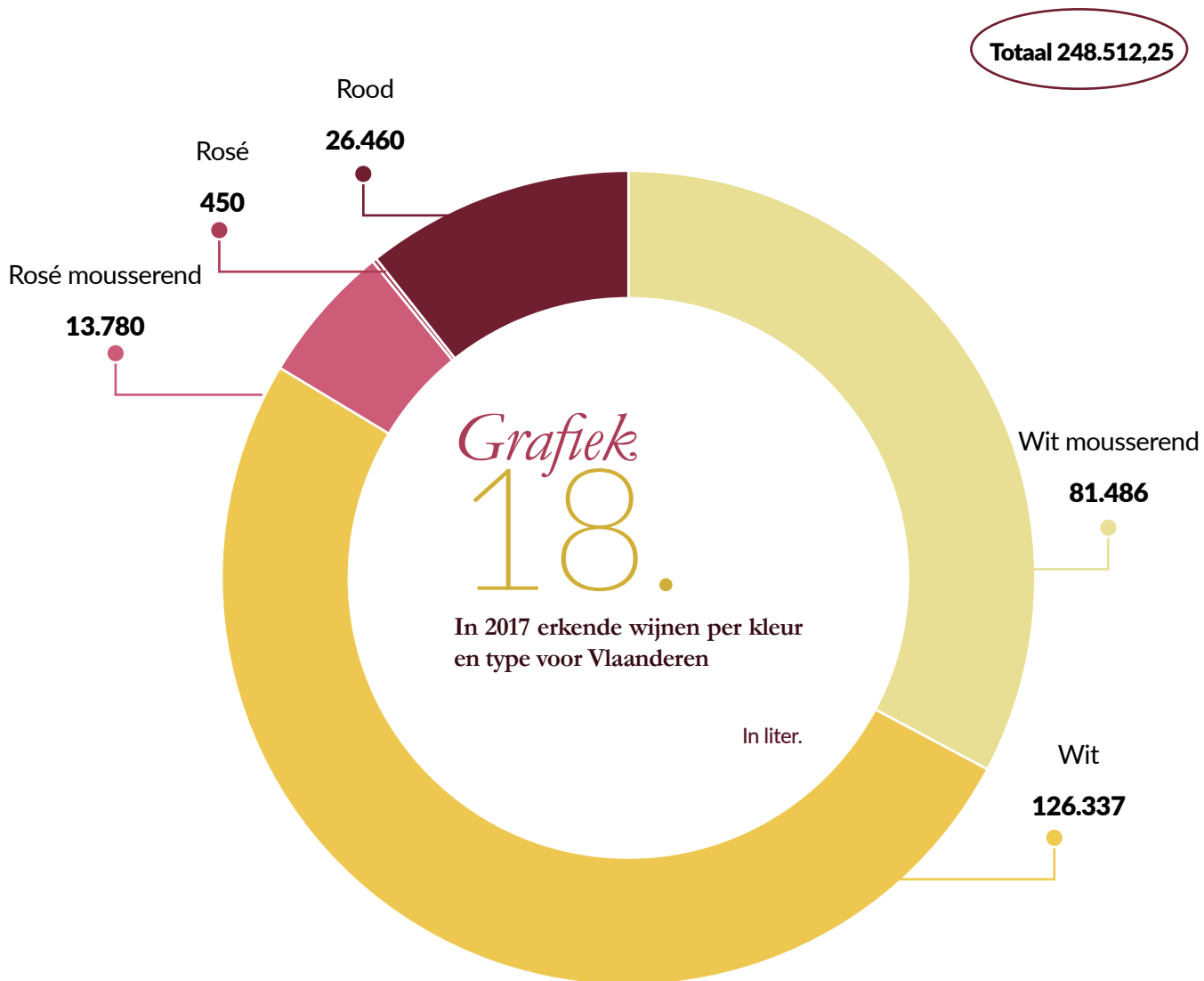
Tabel 3. In 2017 erkende wijnen per oogstjaar

In liter.

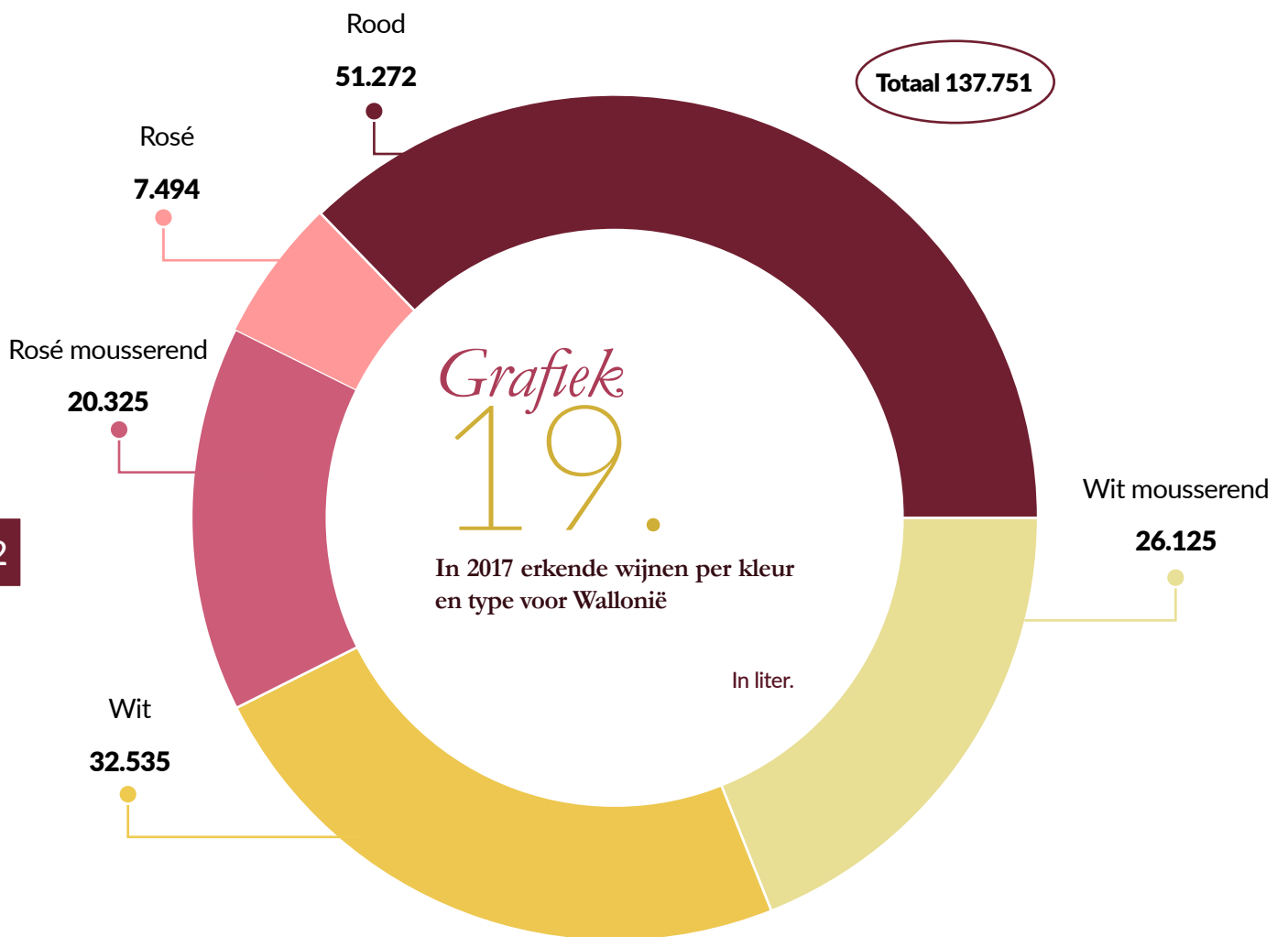
<i>Oogstjaar</i>	<i>Hoeveelheid</i>	<i>Mousserend</i>	<i>Rood</i>	<i>Wit</i>	<i>Rosé</i>
2013	17.989,75	17.989,75			
2014	30.280,75	26.640,754	3.640		
2015	188.122,75	72.474,75	51.940	63.708	
2016	149.870,00	24.610	22.152	95.164	7.944
Totaal	386.263,25				

Bron: FOD Economie.

2.4. In 2017 erkende wijnen per type

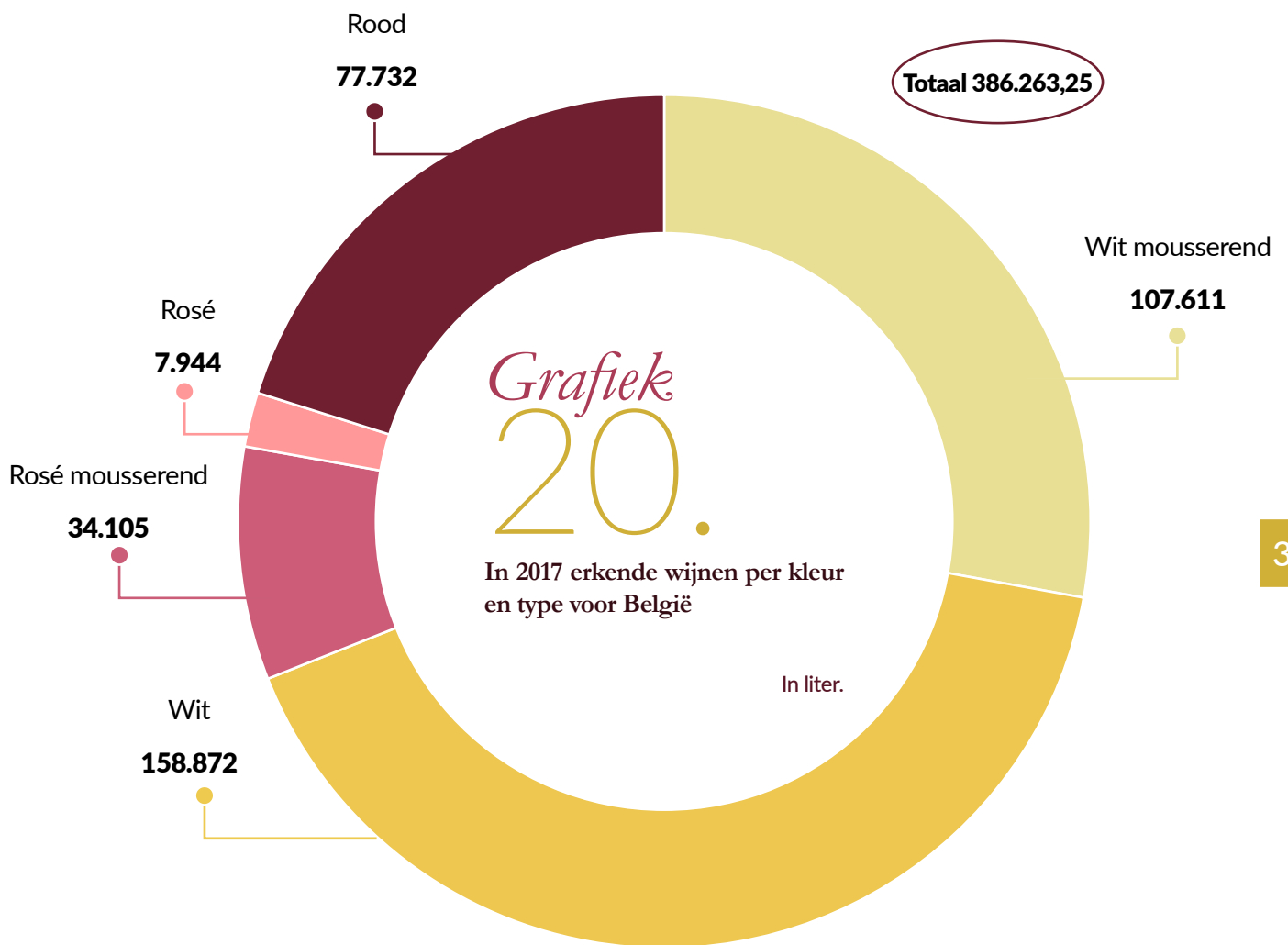

Bron: FOD Economie.

Bron: FOD Economie.

Bron: FOD Economie.

Nawoord

De opsteller van deze brochure koestert de hoop dat het hier gepresenteerde gedetailleerde beeld van de huidige toestand van de Belgische wijnbouw een element kan zijn in de discussie over de manier waarop de kwaliteit en de authenticiteit van de Belgische wijn verder kan worden verhoogd, de twee fundamentele voorwaarden om het succes van de Belgisch wijnbouw te bestendigen en de economische rendabiliteit ervan te verzekeren.

Ten slotte wenst hij zijn dankbaarheid te uiten voor alle hulp die hij mocht ontvangen bij het opstellen van deze brochure, in de eerste plaats van de wijnbouwers, die spontaan hun productiegegevens ter beschikking stelden.

Brancheorganisaties in Vlaanderen en Wallonië

Vzw Belgische Wijnbouwers

Monarkenweg 50

3050 Oud-Heverlee

+32 16 47 10 22

hallo@belgischewijnbouwersvzw.be

Association des Vignerons de Wallonie

C/O Larsille Henri

Chaussée de Châtelet 42/B051

6060 Gilly

+32 473 79 92 65

info@vigneronsdewallonie.be

